

كنكاش روندهاي اقتصاد بين الملل در نظم نوين جهاني

رويکرد سياست هاي كلي برنامه هفتم توسعه با اولويت پيشرفت اقتصادي توأم با عدالت

علي حسين پور

دفتر امور ارتباط با مراكز علمي و پژوهشي خارجي و سازمان هاي بين المللي

آذر ماه ۱۴۰۱

محور های بحث

سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه با رویکرد پیشرفت اقتصادی توأم با عدالت

تحولات بین المللی و نظم نوین جهانی

روندها و وضعیت اقتصاد بین الملل

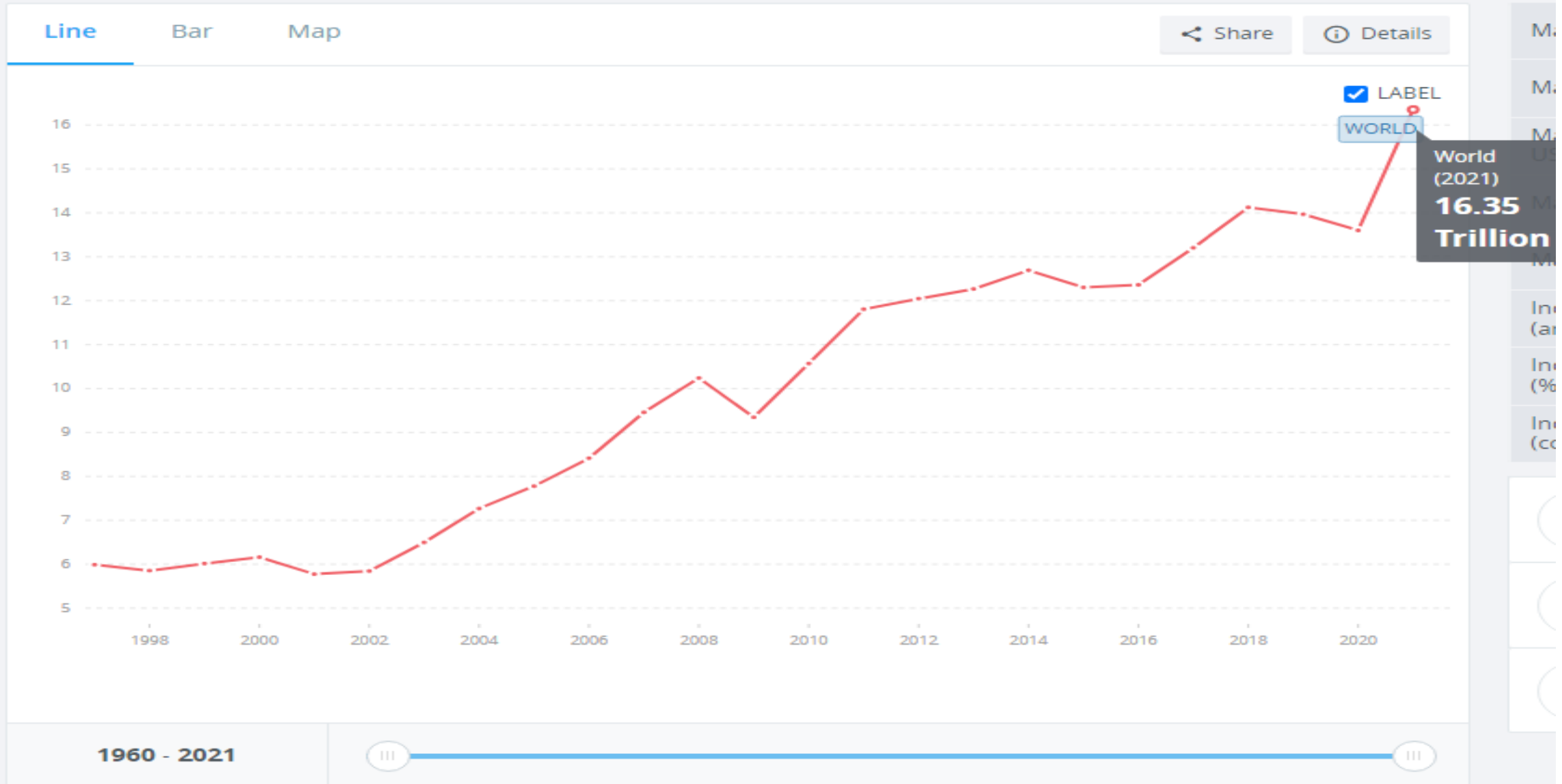
روندها و وضعیت اقتصاد بین الملل

Manufacturing, value added (current US\$)

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

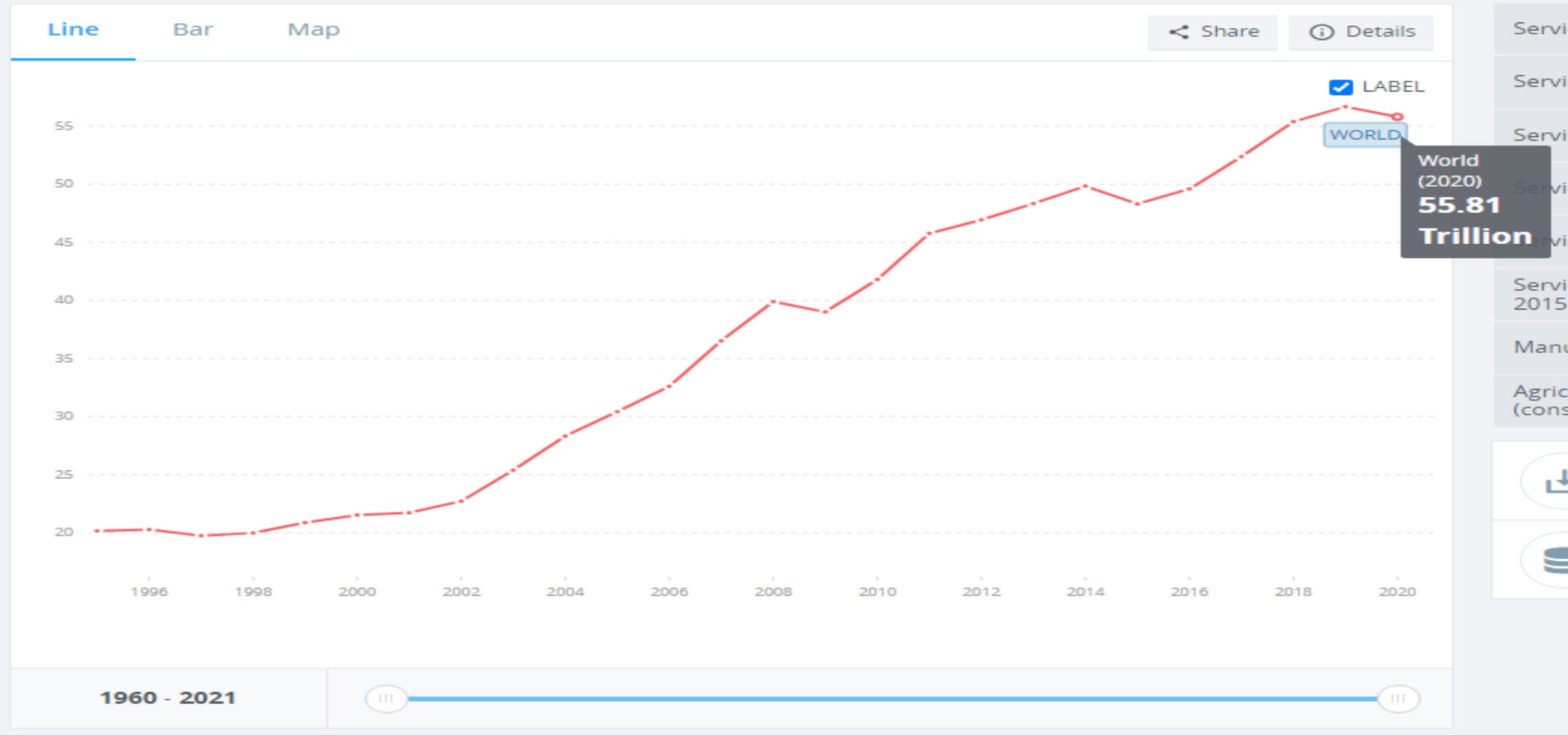
License : CC BY-4.0 [i](#)

Services, value added (current US\$)

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

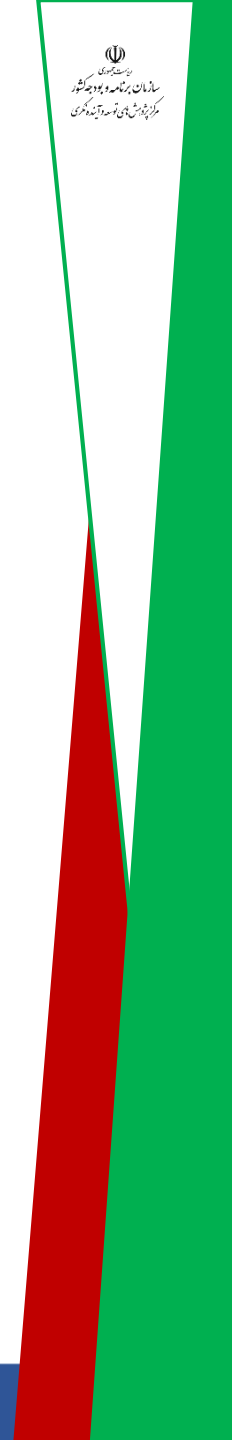
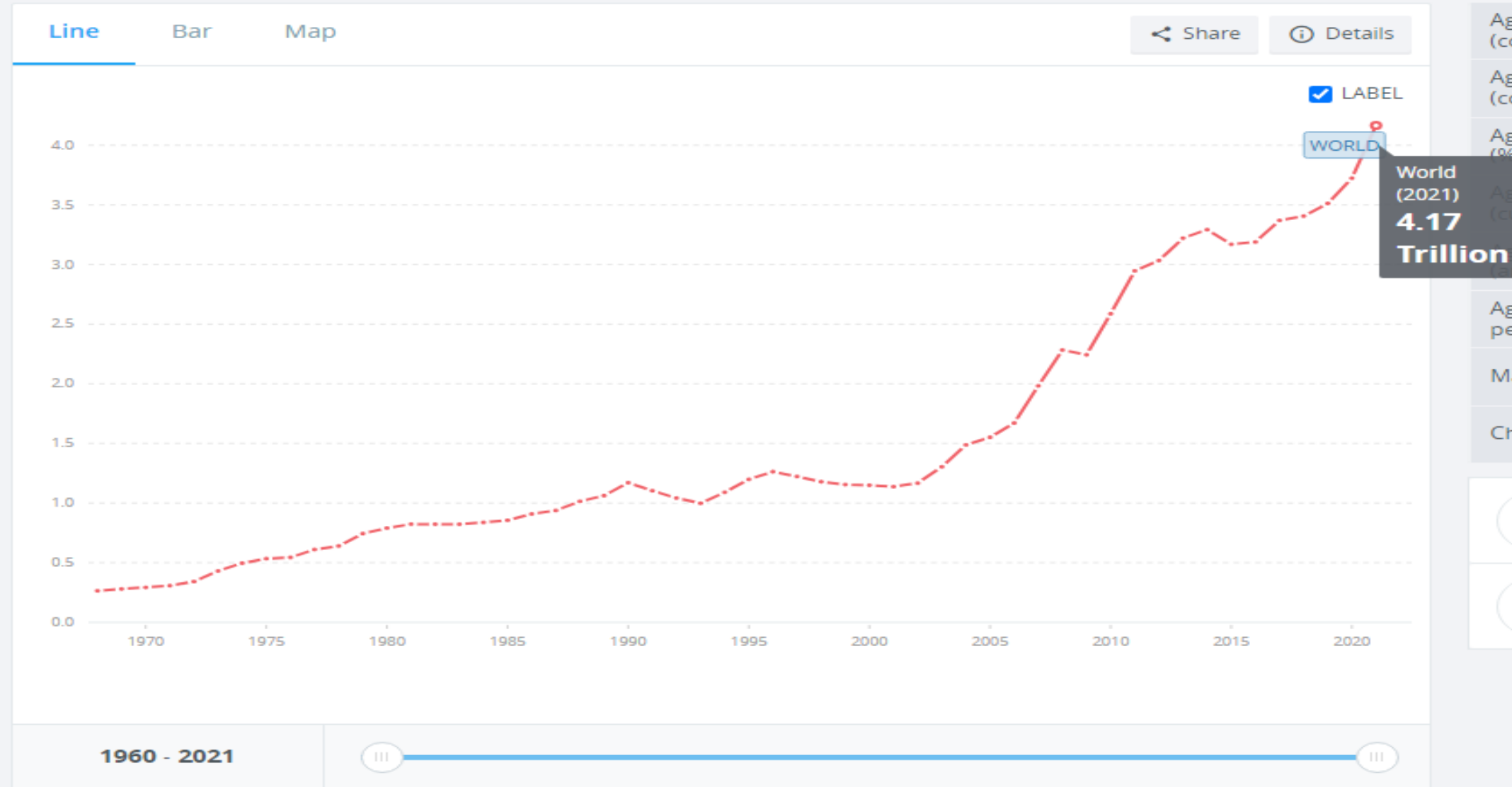
License : CC BY-4.0

Agriculture, forestry, and fishing, value added (current US\$)

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

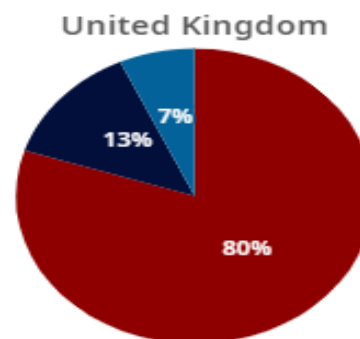
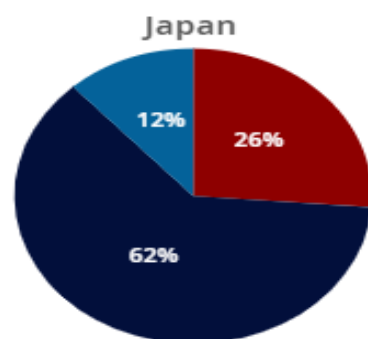
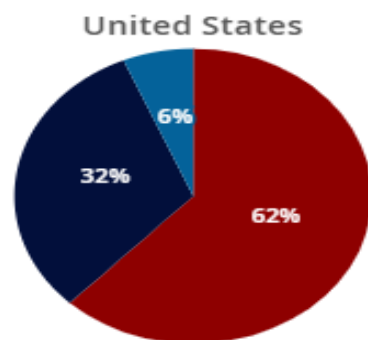
License : CC BY-4.0

Inflation levels of consumer goods and services

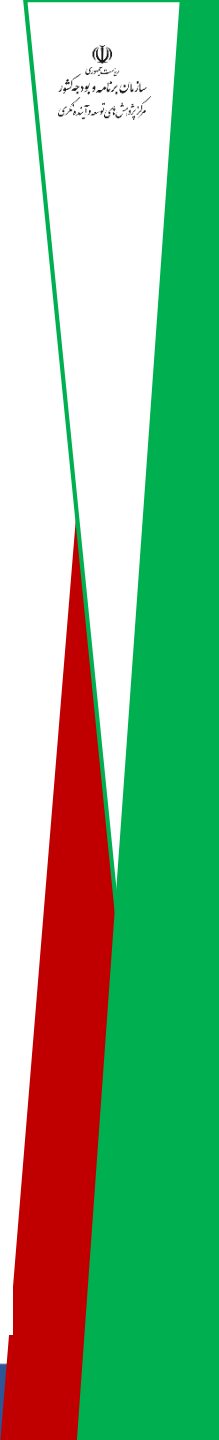
% of consumer basket items

Inflation: ■ < 0% ■ 0% - 4% ■ > 4%

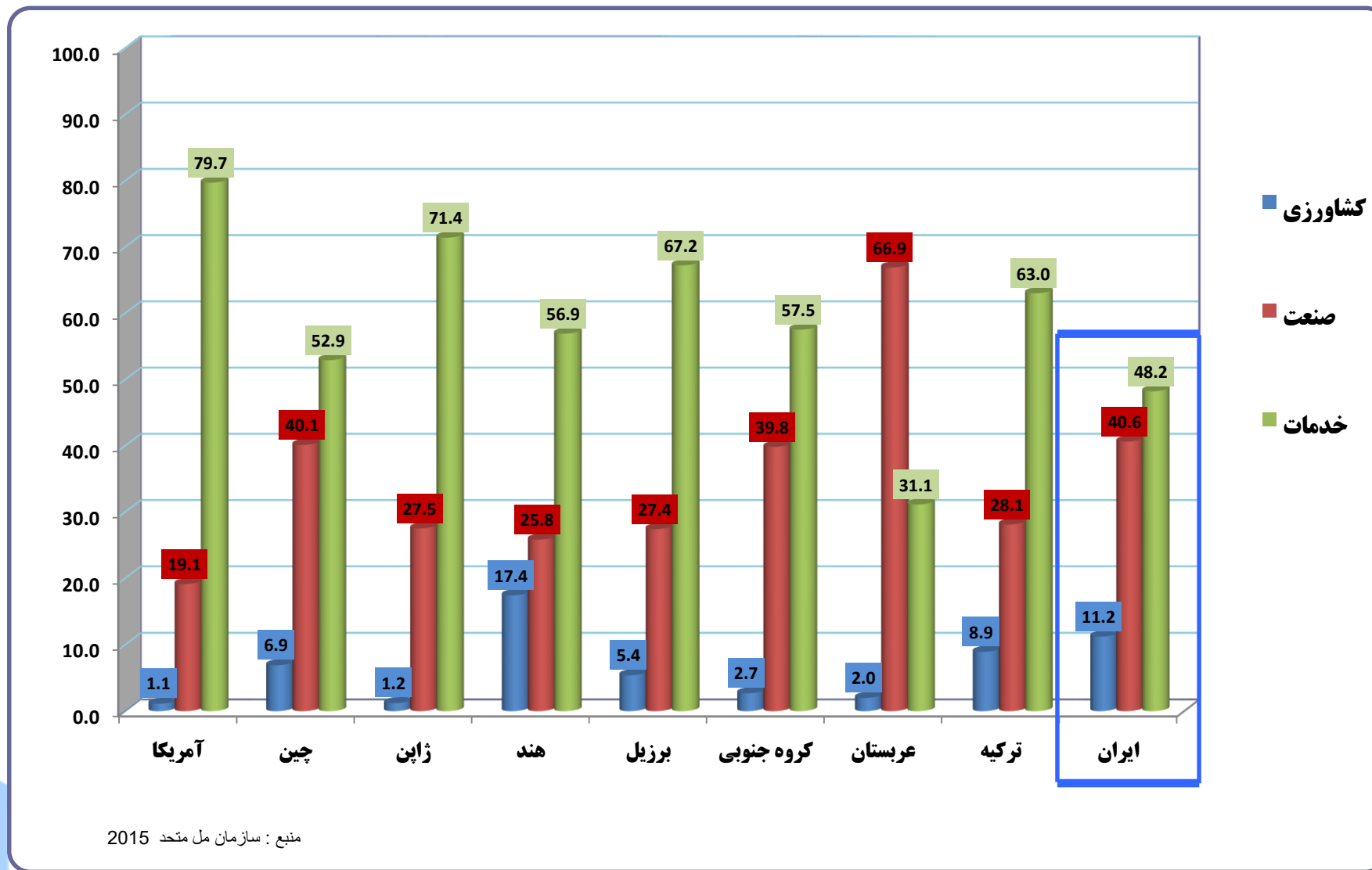

Data refers to July 2022 for United States and August 2022 otherwise.
Source: [OECD Economic Outlook, Interim Report September 2022](#)

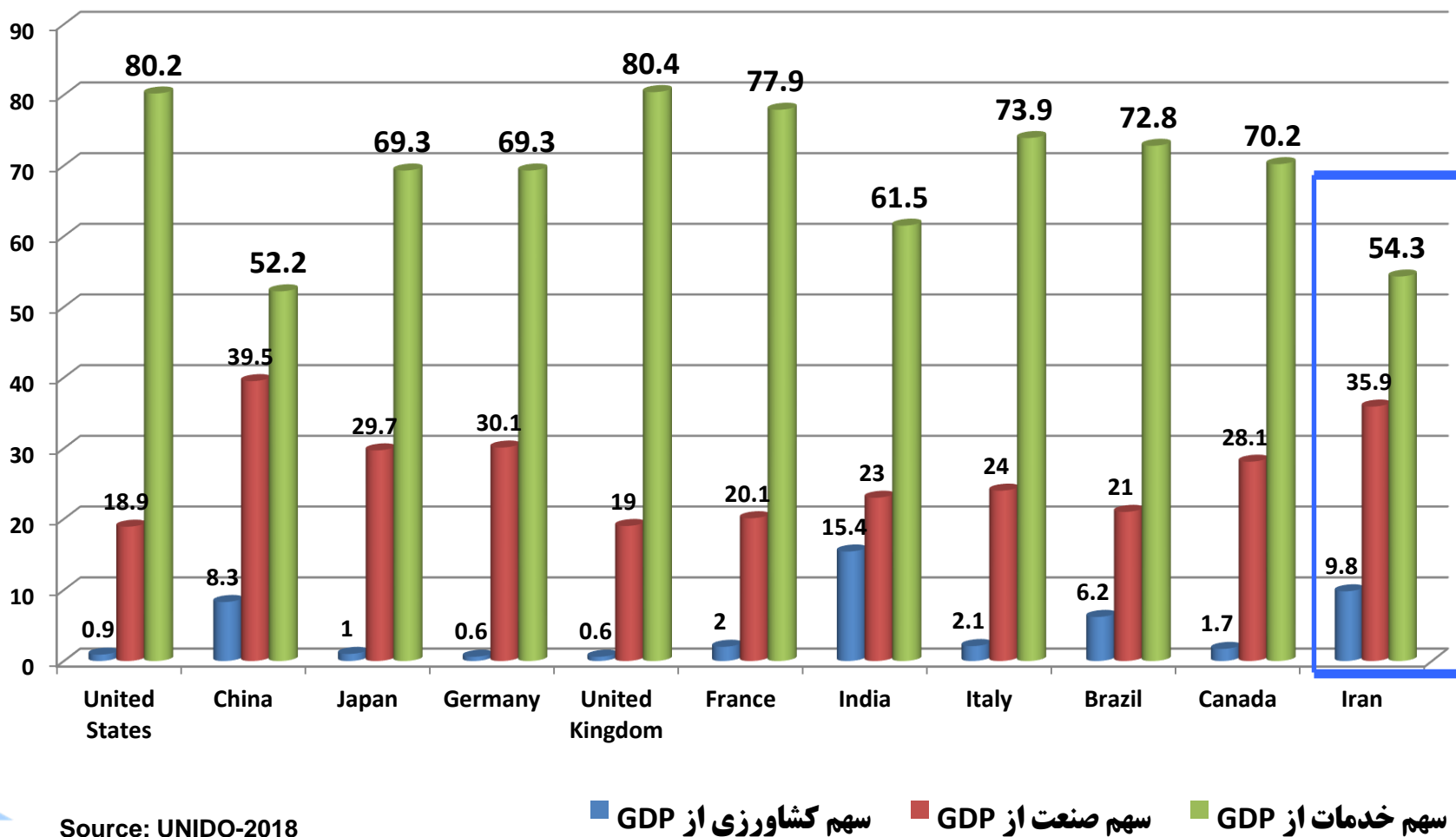

ترکیب سهم گروه‌های اقتصادی از تولید ناخالص داخلی در برخی از کشورها

ترکیب سهم هر گروه از تولید ناخالص ده کشور برتر جهان و ایران

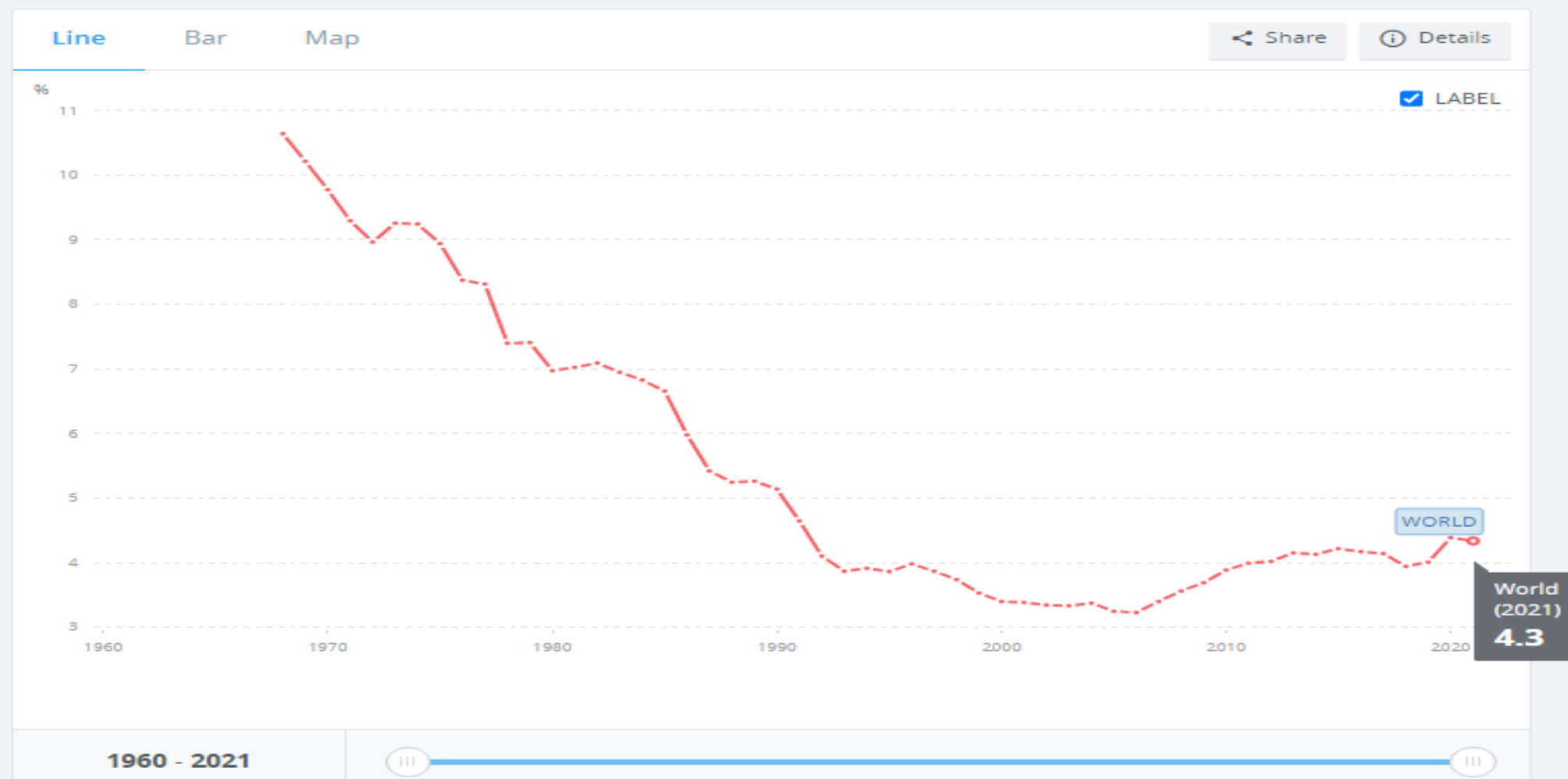

Source: UNIDO-2018

Agriculture, forestry, and fishing, value added (% of GDP)

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

License : CC BY-4.0

Services, value added (% of GDP)

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

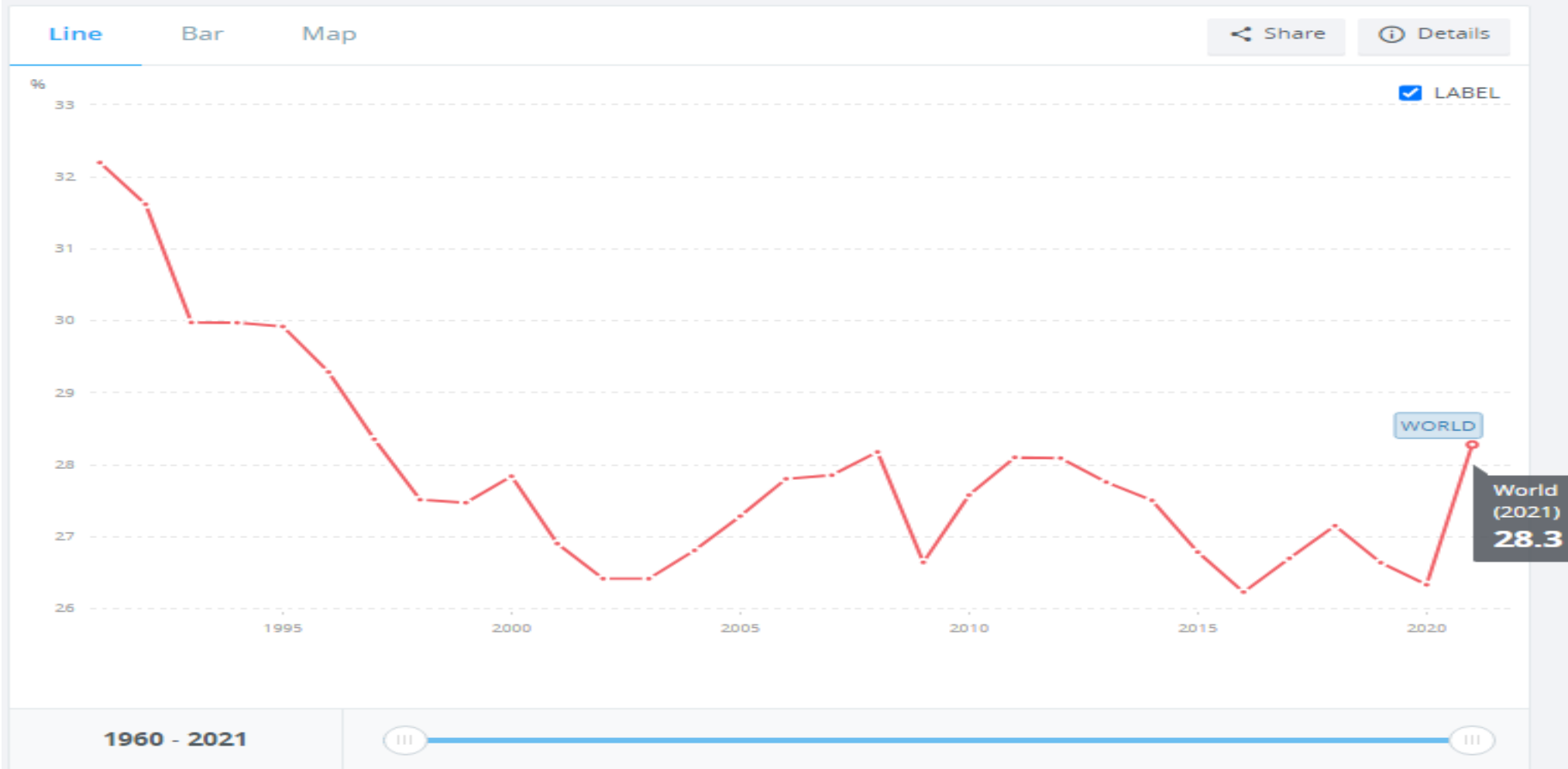
License : CC BY-4.0 [📄](#)

Industry (including construction), value added (% of GDP)

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

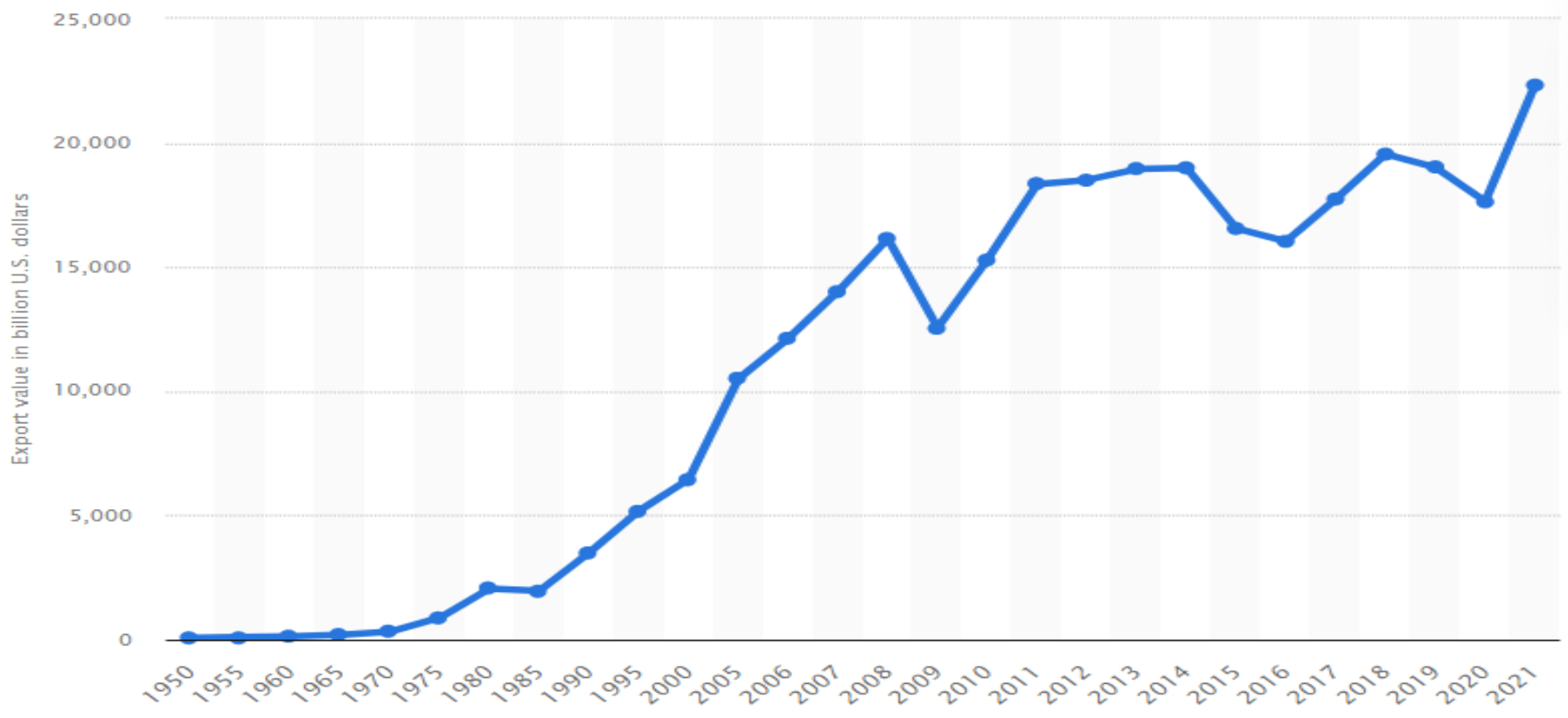
License : CC BY-4.0

Trends in global export value of trade in goods from 1950 to 2021

(in billion U.S. dollars)

Zoomable Statistic: Select the range in the chart you want to zoom in on. ✕

- ★
- 🔔
- ⚙️
- 🔗
- “ ”
- 🖨️

DOV

Sou

→ SI

→ SI

→ U

Rele

Sept

Reg

Worl

Sur

1950

Sup

Data

The :

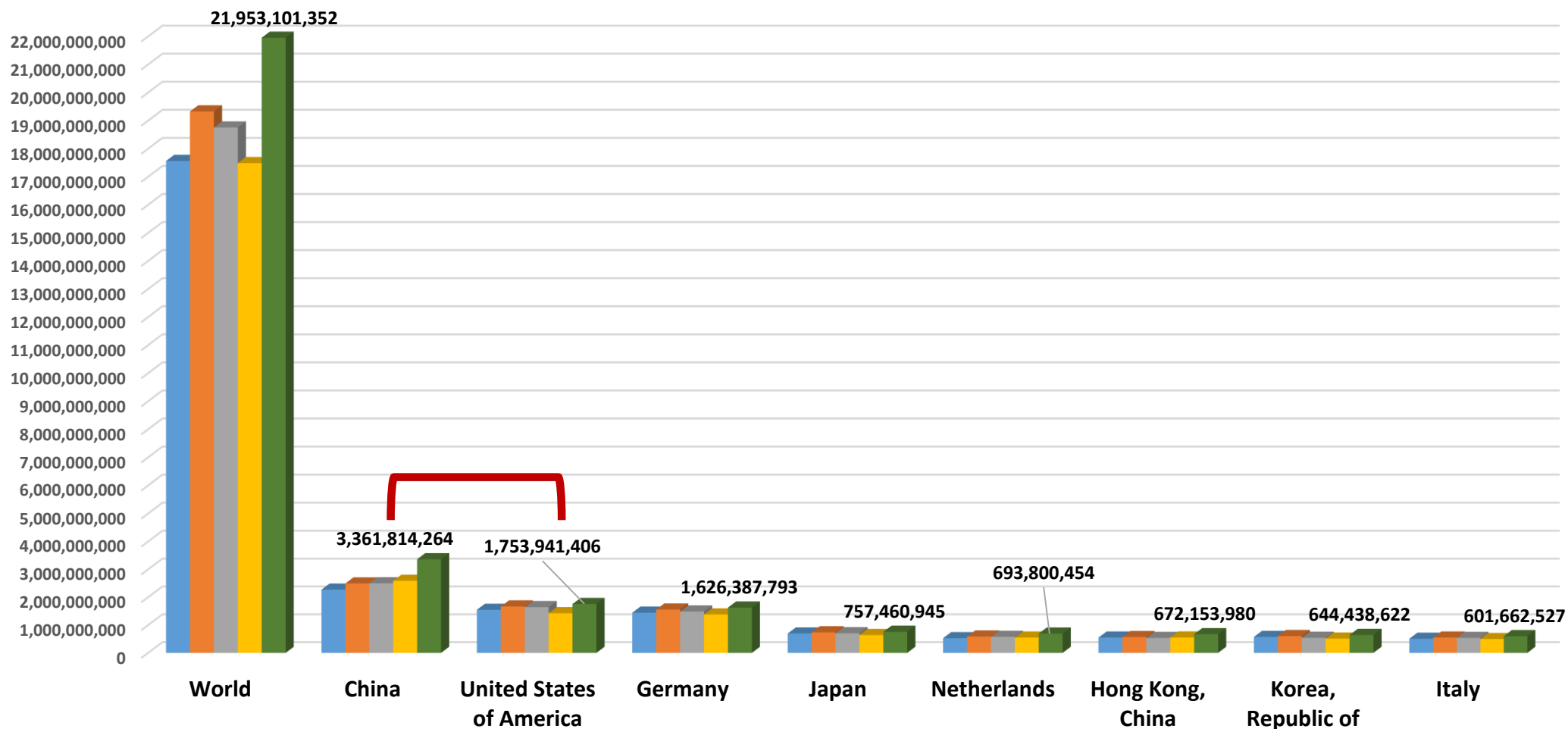
rele

used

[Additional Information](#)

© Statista 2022 [Show source](#)

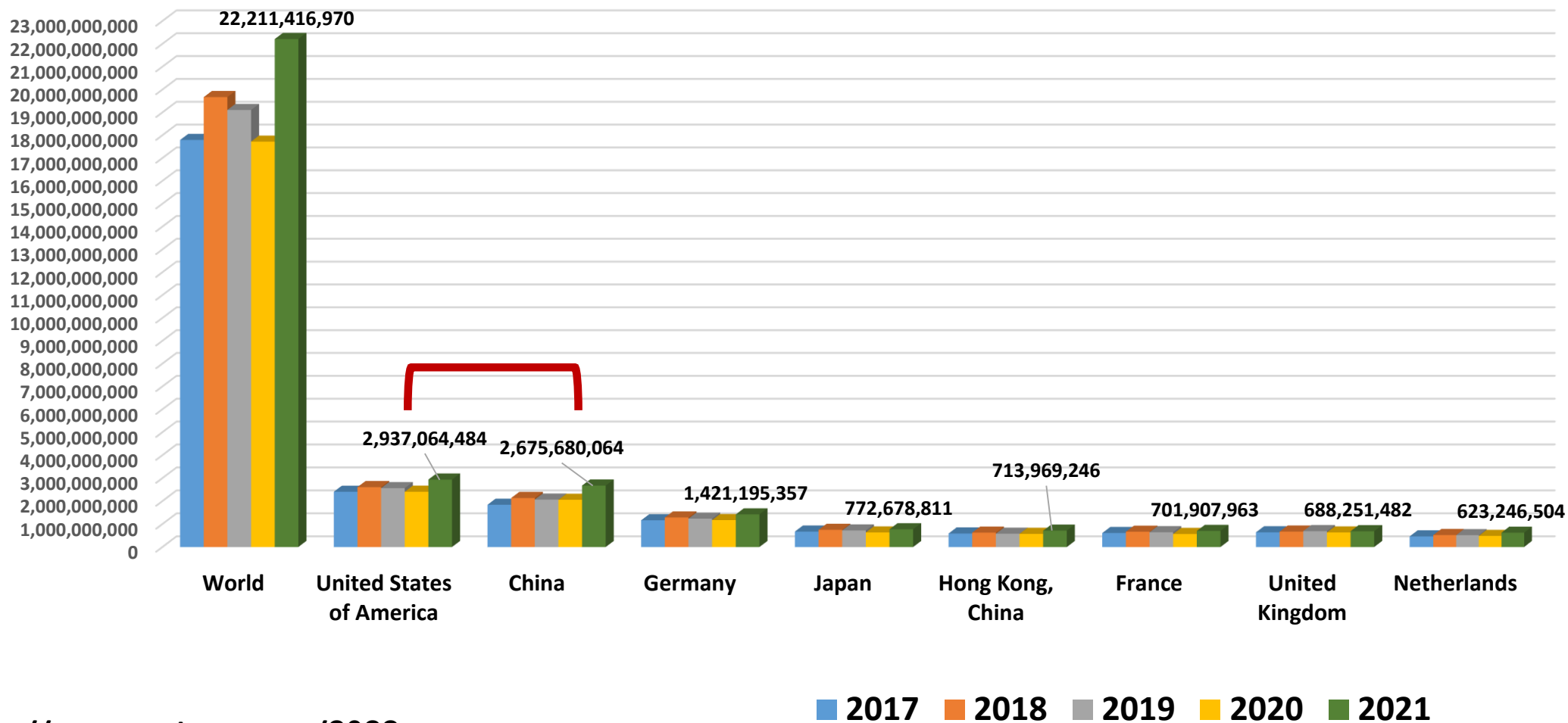
روند صادرات در سطح بین الملل

<https://www.trademap.org/2022>

■ 2017 ■ 2018 ■ 2019 ■ 2020 ■ 2021

روند واردات در سطح بین الملل

تحولات جهانی و تغییرات سطح تجارت بین الملل

تغییر از وابستگی به تنوع

۱

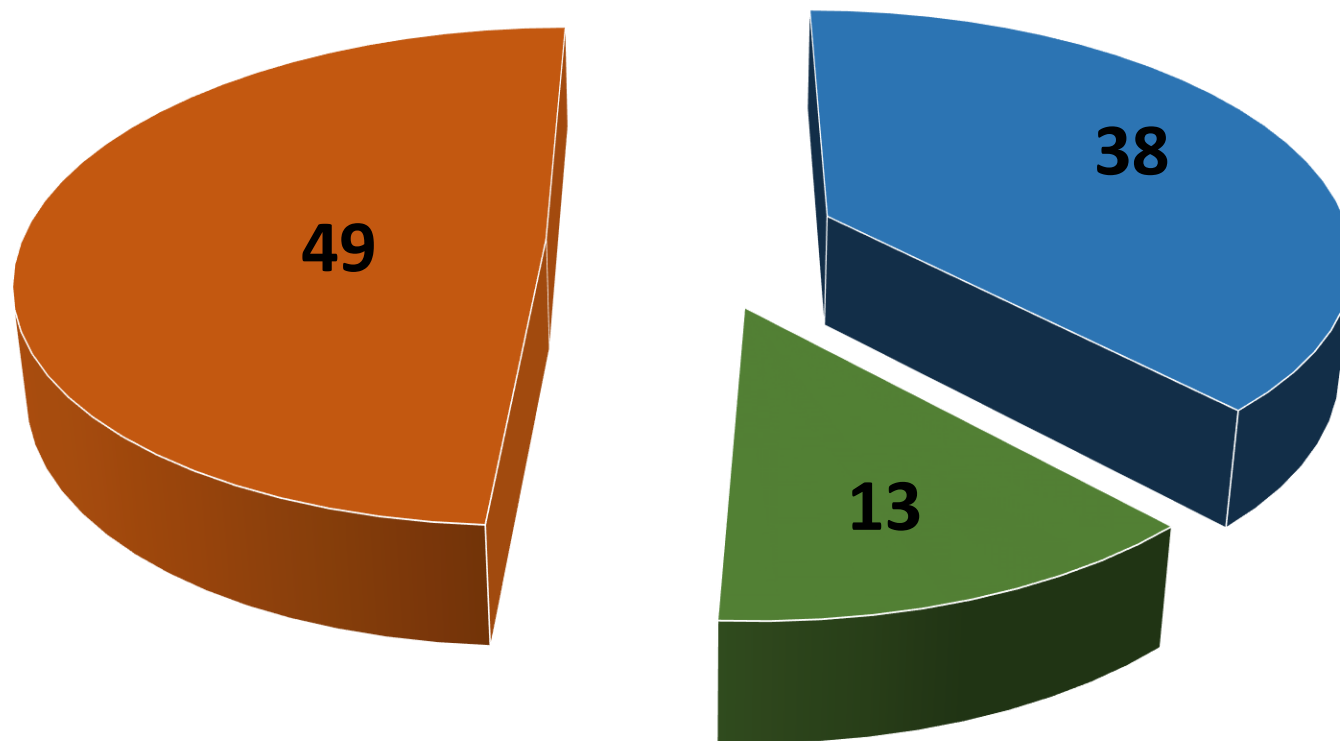
تغییر از کارایی به امنیت

۲

تغییر از جهانی شدن به منطقه ای شدن

۳

سهم هر یک از گروه‌های اقتصادی در ایران (بانک جهانی ۲۰۲۰)

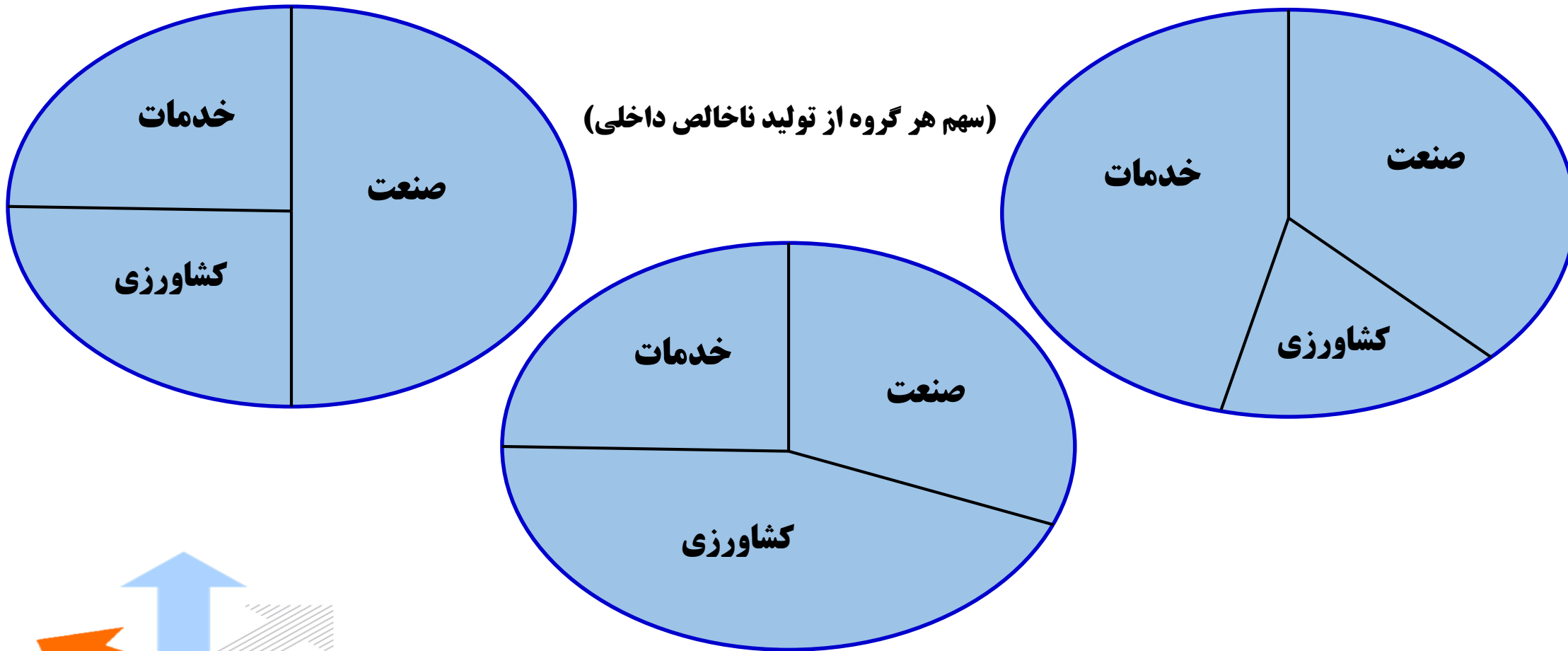
■ خدمات ■ کشاورزی ■ صنعت

استراتژی توسعه؟

۶- تأمین امنیت غذایی و تولید حداقل ۹۰ درصد کالاهای اساسی و اقلام غذایی در داخل

استراتژی توسعه صنایع پیشرفته در سطح بین الملل

1. **برنامه‌ها و جهت گیری ها:** این برنامه‌ها مستقیماً ارتقاء یک صنعت یا محصول منتخب را هدف قرار می‌دهد. (هدف گیری

از طریق طیف وسیعی از ابزار انجام می‌شود)

2. **هدف گذاری عملکردی فعالیت‌هایی مانند تحقیق و توسعه و سرمایه‌گذاری و آموزش فنی:** اگرچه این فعالیت‌ها خاص

یک بخش نیست اما می‌تواند غیر مستقیم، تاثیر تبلیغاتی مهمی داشته باشد تا جایی که برخی از زیرمجموعه‌های صنعتی

نیاز بیشتری به ورودی یارانه‌ای دارند. بخش‌های سرمایه دار نیز به طور غیرمستقیم از مشوقها یا کمک هزینه‌های

صنعتی بهره می‌برند.

3. **کیفیت مدیریت اقتصاد کلان:** این بعد سطوح سیاست موسسات جهت تعدیل منعطف در بازار کار و سرمایه را با شرایط

متغیر تعریف می‌کند. این امر به ویژه به دلیل سرعت بسیار زیاد تغییرات فنی و همچنین ماهیت جهانی بازار و درجه

بالای رقابت بین الملل برای تغییرات ساختاری و رقابتی حیاتی باشد.

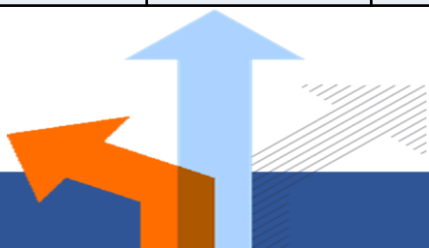
1. (Carly. Dahlman, june 1990).

نقش نهاد دولت در توسعه صنایع پیشرفته (برنامه ۱۹۹۰)

کشور	مشارکت مستقیم	محافظت در برابر تهدیدات	R&D عمومی	حمایت مالی	تدارکات دولتی	کنترل مستقیم سرمایه گذاری خارجی	سازماندهی صنعتی	استراتژی مختص منابع انسانی
آمریکا	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	کم	حرفه‌ای	زیاد
انگلستان	متوسط	کم	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط	حرفه‌ای	کم
فرانسه	زیاد	متوسط	زیاد	زیاد	زیاد	متوسط	حرفه‌ای	متوسط
ژاپن	کم	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	حرفه‌ای	زیاد
برزیل	متوسط	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	عادی	کم
چین	زیاد	زیاد	متوسط	زیاد	زیاد	زیاد	حرفه‌ای	کم
هند	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	عادی	کم
کره	کم	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	حرفه‌ای	زیاد
تایوان	متوسط	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	متوسط	عادی	زیاد
سنگاپور	متوسط	کم	متوسط	متوسط	کم	کم	عادی	زیاد
هنگ کنگ	کم	کم	کم	کم	کم	کم	عادی	کم

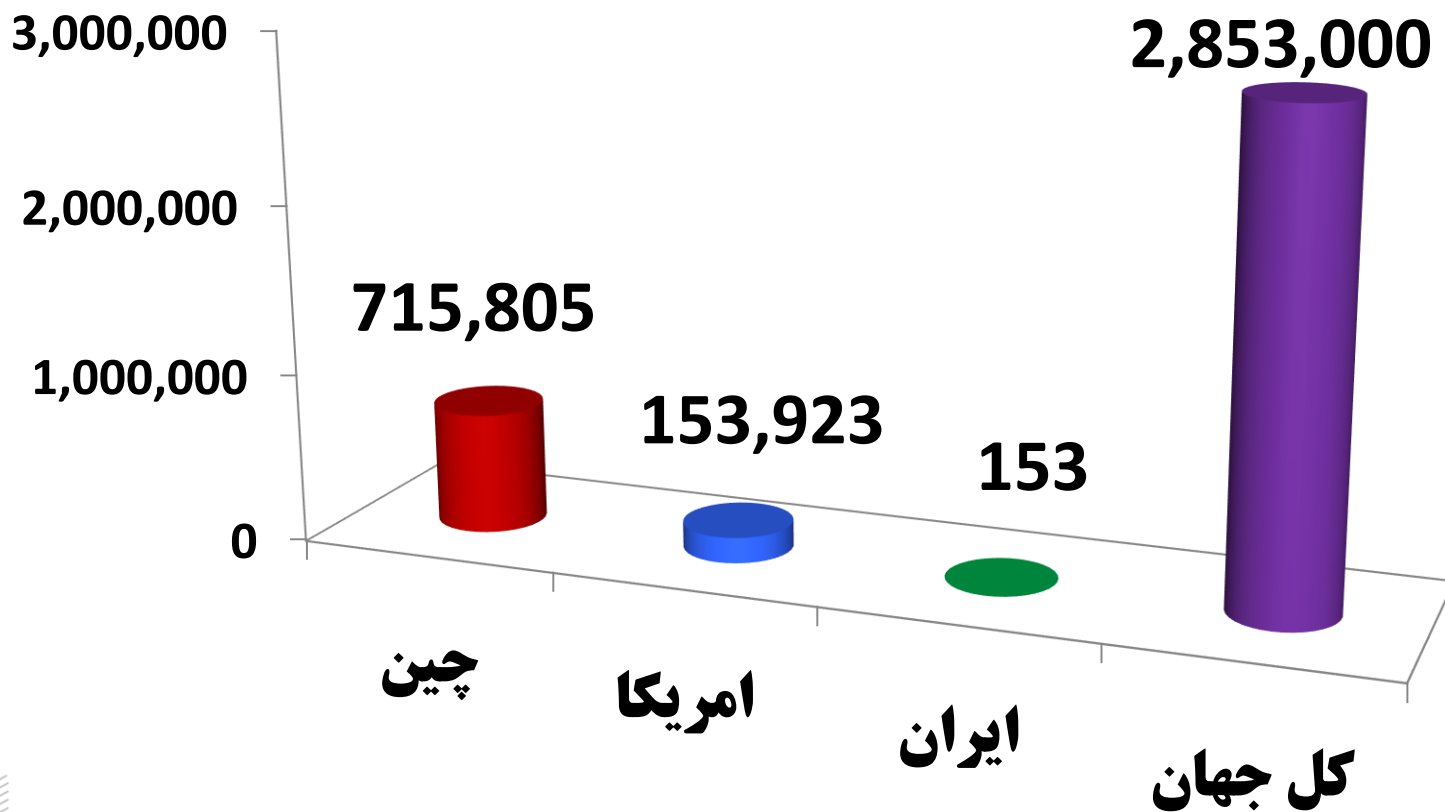
(Carly. Dahlman, june 1990)

۲۰- افزایش شتاب پیشرفت و نوآوری علمی و فناوری و تجاری سازی آن‌ها به ویژه در حوزه‌های اطلاعات و

ارتباطات و زیست فناوری و ریزفناوری و انرژی‌های نو و تجدید پذیر.

صادرات صنایع هایتک (میلیون دلار) بانک جهانی سال ۲۰۲۰

China's Path to Carbon Neutrality

Projected percent share of non-fossil fuels in China's total energy consumption

Sources: Tsinghua University, Bloomberg

رویکرد سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه

۸- افزایش حداکثری تولید نفت خام و گاز طبیعی در میادین مشترک.

- افزایش ضریب بازیافت در میادین مستقل.

- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز.

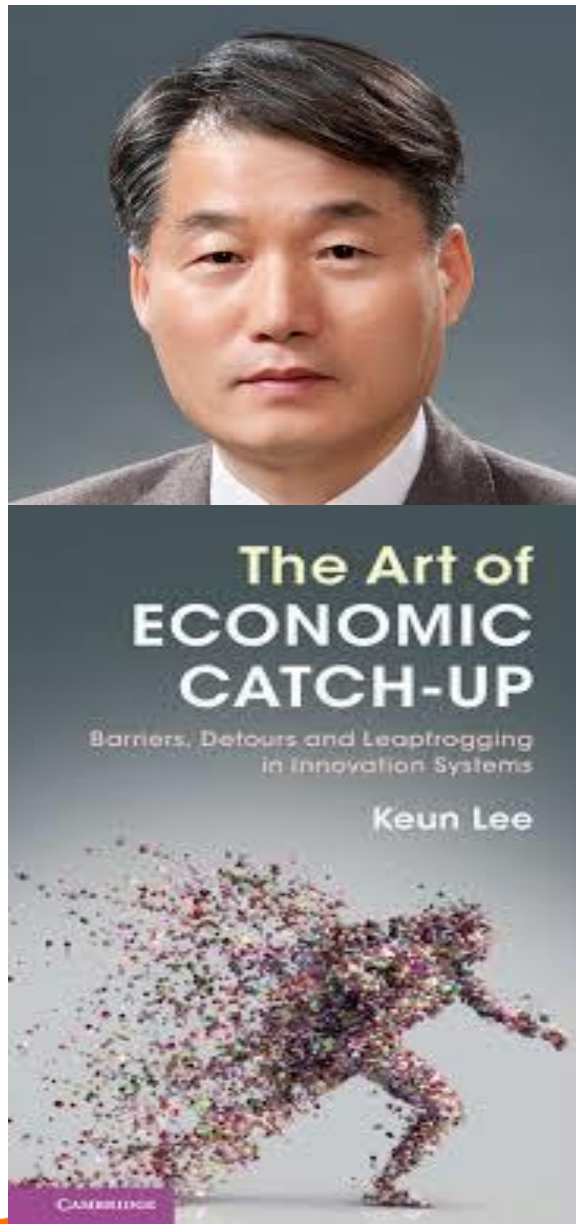
۲۰- افزایش شتاب پیشرفت و نوآوری علمی و فناوری و تجاری سازی آنها به ویژه در حوزه های

اطلاعات و ارتباطات و زیست فناوری و ریزفناوری و انرژی های نو و تجدید پذیر.

نوآوری و فناوری پیشرفته

رویکرد های نوآوری در جهش اقتصادی (تجارب بین المللی و یک مطالعه موردی)

□ رویکرد مطالعات آقای کین لی (Keun Lee, 2019) اذعان می‌دارد، کشورهای با درآمد متوسط ناگزیرند برنامه تقویت نوآوری را در بستر یک ساختار هدفمند طراحی کنند.

□ بروز نوآوری به وجود نهاد های تسهیل گر ارتباط دارد. مثلاً یکی از موضوعاتی که باید از شکست نوآوری جلوگیری شود توجه به حقوق مالکیت معنوی (IPR) و حفاظت از آن با یک دیدگاه متفاوت از قبل می‌باشد.

intellectual property rights

آقای کین لی معتقد است:

کشورهای با درآمد بالا

ایجاد تقویت نوآوری

3
ways

کشورهای با درآمد متوسط

۱۱- تحقق سیاست‌های کلی آمایش سرزمین با توجه به مزیت‌های بالفعل و بالقوه و اجرایی ساختن موارد

برجسته آن با توجه ویژه بر دریا، سواحل، بنادر و آب‌های مرزی.

□ اول: به‌جای ترویج و تقویت حقوق منظم ثبت اختراع، می‌توان در جهت نفوذ و انتقال فناوری، نوآوری تقلیدی را تحت

یک رژیم و نهادی مشخص گسترش داد.

□ دوم: کین لی برخلاف دیدگاه (Baldwin, 2016) که ارجحیت برافزایش مشارکت ارزش زنجیره جهانی تأکید دارد، به

قابلیت‌ها و ظرفیت‌های مشارکت داخلی تمرکز کنند. کین لی استدلال می‌کند که امروزه اگر کشورهای با درآمد متوسط

به‌صورت خطی وابستگی خود را در ارزش زنجیره جهانی بالا ببرند نمی‌توان رشد و توسعه بالایی را انتظار داشت.

به‌عنوان مثال باوجود توافقات تجاری مکزیک با آمریکای شمالی در دهه گذشته، میزان تجارت آن از ۴۵ درصد به ۳۳

درصد در سطح ایالت متحده کاهش داشته است.

۲۰- افزایش شتاب پیشرفت و نوآوری علمی و فناوری و تجاری سازی آنها

□ سوم: وجود استراتژی بهینه در تخصیص منابع به تولید محصولات باید به جای

فناوری با عمر طولانی، مبتنی بر چرخه فناوری با عمر کوتاه باشد.

□ در نهایت کین لی بر اساس تحلیل موضوعات تقویت نوآوری که در مباحث قبلی اشاره شد، سه مسیر و

جهت گیری رشد و توسعه اقتصادی کشورهای با درآمد متوسط را از طریق تئوری جهش (Catch-up)

پیشنهاد داده است.

□ جهت‌گیری اول: برای قرار گرفتن در سطح پیشگامان باید مسیر متفاوتی را طی کرد. ایشان

اعتقاد دارد که مسیر مشابه پیشگامان نمی‌تواند تمامی اهداف مدنظر این کشورها را محقق

کند. چراکه شرایط و ضوابط هر کشوری بنا به ساختار و نهاد های قانونی متفاوت است و طی

این مسیر از طریق الگوی بومی و سازگار با موقعیت آن می‌تواند موفقیت آمیز باشد.

□ دوم اینکه یک مسیر میانبر می‌تواند سریع‌تر از یک مسیر

مستقیم به نتیجه برسد.

□ در نهایت به بسترها و هدایت‌گرها اشاره دارد. با این توضیح

که اگر فضای محیطی و تسهیل‌گرهای مناسبی برای هدایت

یک مجموعه مناسب باشد، نتیجه موفقیت‌آمیزی برای پدیده

مدنظر به دست خواهد آمد.

تغییرات روند اقتصاد جهانی

مرگ جهانی شدن

رویکرد های نظم نوین جهانی

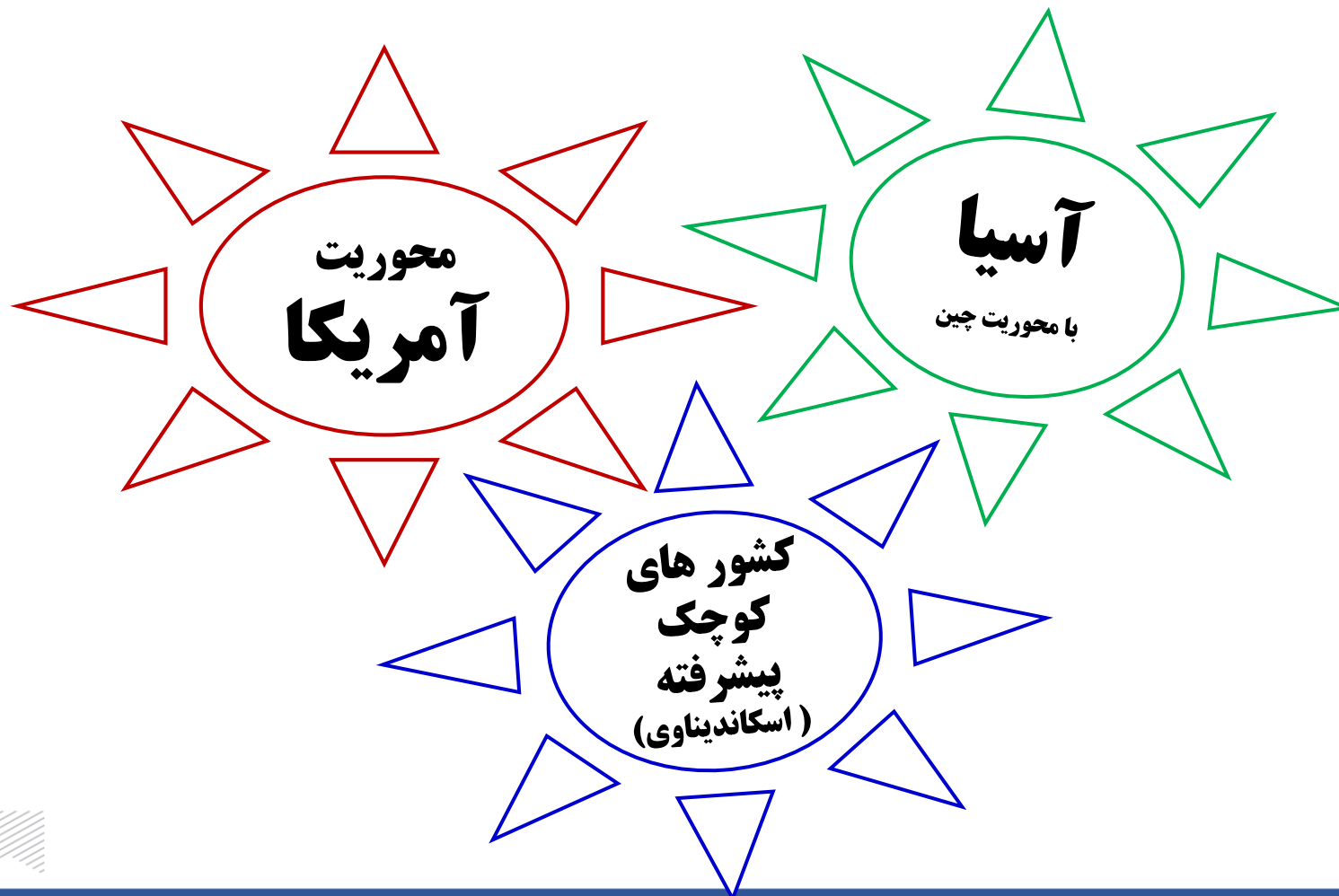

شواهد و دلایل پایان جهانی شدن و رویکرد های نوین در نظم جهانی

- تغییر رویکرد سیاستی توسط قدرت های بزرگ اقتصادی
- بلوغ تولید و آرام تر شدن رشد اقتصاد جهانی
- رشد اقتصاد ها ناشی از جنبه «مالی» و نقش بیشتر سیاست های پولی
- افزایش بدهی ها
- تنوع و پراکنده شدن زنجیره های تأمین جهانی

ظهور چند قطبی در نظم نوین جهانی

رویکرد جهانی «هموارسازی: مرحله پس از جهانی سازی

جهانی شدن هم‌اکنون پشت سر ماست. ما باید با آن خداحافظی کنیم و ذهنمان را آماده ظهور جهانی چندقطبی کنیم. جهان توسط حداقل **سه منطقه بزرگ** تحت سلطه قرار می‌گیرد: آمریکا، اتحادیه اروپا و آسیای با محوریت چین. این سه منطقه رفته‌رفته رویکردهای بسیار متفاوتی را در قبال سیاست‌گذاری اقتصادی، آزادی، رفاه، فناوری و جامعه اتخاذ می‌کنند. کشورهای متوسط نظیر روسیه، بریتانیا، استرالیا و ژاپن برای یافتن جایگاه خود در جهان تقلا خواهند کرد، در حالی که ائتلاف‌های جدیدی، مثل «اتحادیه هانسیتیک متشکل از کشورهای پیشرفته کوچک نظیر کشورهای حوزه اسکاندیناوی و بالتیک، ظهور خواهند کرد. **نهادهای قرن بیستمی مثل بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول و سازمان جهانی تجارت، به تدریج برچیده خواهند شد.**

حذف نهاد های بین المللی

- عدم وجود مرجع یا قدرت مرکزی برای مدیریت و یکپارچگی جهانی
- واکنش ضعیف و غیر قاطع انجمن های جهانی ، سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در حل مشکلات
- خلق پول های آسان بانک های مرکزی
- طبیعت بلوغ پدیده ها و تغییر جهت گیری های نوین برای شروع فعالیت دوباره چرخه عمر

رویکرد ایران؟ نحوه تعامل با اقتصاد بین الملل؟

۲۱- کنش‌گری فعال در دیپلماسی رسمی و عمومی با ایجاد تحول و ظرفیت‌سازی ارزشی و انقلابی در نیروی انسانی در دستگاه دیپلماسی و همکاری هدفمند و مؤثر سازمان‌ها و نهادهای مسئول در امور خارجی.

۲۲- تقویت رویکرد اقتصاد محور در سیاست خارجی و روابط منطقه‌ای و جهانی و تقویت پیوندهای اقتصادی با اولویت همسایگان.

درون‌زا

برون‌نگر

اولویت بندی بر اساس مزیت های ملی، منطقه ای و بین المللی

۹- اجرای چند طرح عظیم اقتصادی ملی، پیمان، زیرساختی، روز آمد و

مبتنی بر آینده‌نگری.

یا سپاس فراوان

